

VARGA FERENC – FARKAS GYÖRGY TAMÁS*

SZABAD-E „LOCSOGNI”?

Bevezetés

A szólásszabadság az egyéni szabadságjogok egyik alappillére, amely védelmet nyújt az állampolgárok számára a kormányzati cenzúrával és elnyomással szemben. A szólásszabadság alapját a demokratikus államokban azok alkotmánya képezi. Az Egyesült Államok Alkotmánya, különösen az Első Kiegészítés, világosan ezért, hogy „a Kongresszus nem alkothat törvényt a vallás szabadságáról, a sajtó szabadságáról, vagy a nép békés gyülekezési és petíciós jogáról” (US Const. amend. I). Ez a rendelkezés biztosítja a szólásszabadság védelmét és megerősítését. Európában a szólásszabadság védelme az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) révén is megvalósul, amely szerint „mindenkinek joga van a szólás szabadságához” (EJEE 10. cikk) a gyűlöletbeszéd és mások tiszteletben tartása mellett. Magyarország Alaptörvénye szintén alapvető jogként ismeri el a szólásszabadságot. Az Alaptörvény IX. cikke kimondja: „Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához (1)”, azzal, hogy „a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére (4)”. A különböző országokban eltérően értelmezik és szabályozzák ezt a jogot, amely szoros kapcsolatban áll az adott ország alkotmányával és jogi kereteivel, így az Egyesült Államokban és Európában is a szólásszabadság fejlődése különböző kihívásokkal és kontextusokkal találkozott.

Ez a tanulmány a szólásszabadság alkotmányos védelmének, különösen a közösségi médiában és a Web 2.0 térben való érvényre jutását vizsgálja, néhány, az Alkotmánybíróság által hozott határozat példáján keresztül hazánkban. Az internet, majd később a közösségi média térhódítása gyökeresen megváltoztatta a szólásszabadság érvényesülési lehetőségeit Magyarországon, mintegy kitágítva annak kereteit. Ugyanis, az emberek számára elérhetővé váltak azok az online platformok, ahol szabadon kifejezhetik gondolataikat, véleményeiket, és reagálnak a társadalmi eseményekre, ugyanakkor ezek használata számos kihívást is magában foglal. Egyrészt, ezek a platformok gyakran alkalmaznak moderálási elveket, amelyekben egyes tartalmakat eltávolítanak vagy blokkolnak, így tehát, veszélybe kerülhet a szólásszabadság. Másrészt viszont, a szólásszabadság védelme nem terjed ki például a gyűlöletbeszédre vagy az emberi méltóság megsértésére, melyek ugyanúgy komoly problémát jelenthetnek a digitális világban; és végül a felhasználók is jogi következményekkel találkozhatnak, ha megosztanak olyan tartalmakat, amelyek ellentétesek a hatályos jogszabályokkal. Látható tehát, hogy a közösségi média nemcsak a szólásszabadság új színhelye, hanem a jogi és etikai keretek újraértelmezését is igényli, hiszen az online tér adta környezet alakulása e tekintetben már komoly kiváltója volt az alapvető jogok érvényesülésével kapcsolatos jogvitáknak is.¹ Jelen tanulmányban igyekszünk rávilágítani, hogy az alkotmánybírói határozatok hogyan értelmezik az e jogot körülvevő jogi kereteket, ahogy figyelembe veszik a közérdeket és más jogok védelmét, így az elmúlt bő tíz évben hozott bírói, alkotmánybírói döntések bemutatásán keresztül kívánunk bepillantást nyújtani az online térben történő szabad véleménynyilvánítás kijelölt határaival kapcsolatos releváns kérdésekről.

Jogszabályi háttér

Az egyes eseteket a maguk kontextusában, a vonatkozó jogszabályok akkor hatályos szövegezése szerint mutatjuk be. Az Alaptörvény I. cikke szerint, az emberek sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogait tiszteletben kell tartani (1). Védelmük az állam elsőrendű kötelezettsége, elismerve az ember alapvető egyéni és közösségi jogait (2), melyeket más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni kívánt céllal arányosan, azok lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozhatók (3). A II. cikk értelmében az emberi méltóság sérthetetlen, a VI. cikk deklarálja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák. A IX. cikk deklarálja a véleménynyilvánítás és a sajtó szabadságát azzal, hogy a véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére. A XXIV. cikk értelmében, mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és észszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni. A XXVIII. cikk deklarálja, hogy mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyében törvényesen felállított, független és pártatlan bíróság nyílt tárgyalás során észszerű határidőn belül döntson, továbbá rögzíti az ártatlanság vélelmével és a jogorvoslattal kapcsolatos elvárásokat is. Általános elvárás, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék, feltételezve, hogy azok a józan észnek és a közjóknak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak (28. cikk).

Az Országgyűlés az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvénnyel (Ebkvtv.) ismerte el minden ember jogát ahhoz, hogy egyenlő méltóságú személyként élhessen, hatékony jogvédelmet biztosítva a hátrányos megkülönböztetést elszenvedők számára az esélyegyenlőség és a társadalmi felzárkózás állami előmozdításával. A törvény a 8. §-ban többek között tiltja a fajra, nemre, bőrszínre, egészségi állapotra, vallási és világnézeti meggyőződésre, politikai véleményre, családi állapotra, szexuális irányultságra stb. vonatkozó hátrányos megkülönböztetést. Az ezek sérelmével kapcsolatos speciális bizonyítási eljárás hármas tagozódású – a sérelmet elszenvedőnek kell bizonyítania a 8. §-ban foglalt valamely tulajdonság sérelmét, ezek valószínűsítése esetén pedig, a másik félnek kell igazolnia, hogy a valószínűsített körülmények nem állnak fenn, vagy ha igen, az egyenlő bánásmód követelményét megtartotta, vagy nem volt köteles megtartani azokat. Ugyanakkor a büntető- és szabálysértési eljárásokban e szabályok nem alkalmazhatók.

A Ket. többszöri módosítását követő kodifikációs folyamatok eredményeként alkotta meg az Országgyűlés az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvényt (Ákr.). A törvény csak azon szabályok megfogalmazására törekszik, amelyek valóban minden eljárásban közősek, és az alapvető rendelkezések már olyan, Alaptörvényből következő általános szabályokat tartalmaznak, amelyek a közigazgatási hatósági ügy elintézése során mindvégig, az eljárás minden fázisában és minden szereplő által követendőek. Azaz megsértésük jogorvoslati kezdeményezés alapja lehet, hiszen mint láttuk, az Alaptörvény alkotmányos rangra emelte azokat (1. §). Az Ákr. 2. § (2) bekezdésének b) pontja rögzíti, hogy „[a] hatóság a hatásköre gyakorlása során [...] a törvény előtti egyenlőség és az egyenlő bánásmód követelményét megtartva, indokolatlan megkülönböztetés és részrehajlás nélkül [...] jár el”. Ennek következménye, hogy az eljárásban tilos minden olyan különbségtétel, kizárás vagy

* A Szerzők a Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar Közjogi Intézetének kutatói.

korlátozás, amelynek célja vagy következménye a törvény előtti egyenlő bánásmód megsértése. A Ket. ügyféli (jóhiszeműen szerzett és gyakorolt) jogok korlátozására, valamint a tisztességes eljárásra vonatkozó passzusai az Ákr.-ben már nem jelennek meg, ezt előbbi esetében az Alaptörvény I. cikke, az utóbbi esetében pedig a XXIV. cikke rendezi. Több eljárási cselekményt, így pl. a tényállás tisztázását is egyszerűbben, a hatóságnak nagyobb mozgásteret biztosítva szabályoz.

Az Európai Parlament és a Tanács 2000. június 8-án fogadta el a belső piacon az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások, különösen az elektronikus kereskedelem, egyes jogi vonatkozásairól szóló 2000/31/EK irányelvet („Elektronikus kereskedelemről szóló irányelv”), melynek részbeni érvényesülését biztosítja az elektronikus kereskedelmi szolgáltatások, valamint az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások egyes kérdéseiről szóló 2001. évi CVIII. törvény (Ektv.). Az Ektv. rendelkezik az információs társadalommal összefüggő szolgáltatásokról, hatálya kiterjed a szolgáltatást nyújtókra és igénybevevőkre egyaránt (1. §). Az Ektv. korábban hatályos szövegezésében, a 2. § 1) pontja meghatározása szerint, az információs társadalommal összefüggő szolgáltatást nyújtó szolgáltató közvetítő szolgáltatónak minősült, melyek körében, az igénybe vevő által biztosított információt tároló szolgáltató pedig tárhelyszolgáltatónak (lc). Az Ektv. 2. § 1) pontja lc) alpontja az irányelv 14. cikk (1) bekezdésével azonos módon határozza meg a tárhelyszolgáltató fogalmát, és a felelősségi szabályokat is azonos módon rendezi a 10. §-ban. A törvény a 7. §-ban deklarálta, hogy a szolgáltató felelősséggel tartozik az általa közzétett jogszabályba ütköző információkért, azzal, hogy a más által rendelkezésre bocsátott, a közvetítő szolgáltató által nyújtott és továbbított, tárolt vagy hozzáférhetővé tett információért meghatározott körben nem felel. Amennyiben a tárhelyszolgáltató nem volt tudomása az információval kapcsolatos jogellenes magatartásról, vagy arról, hogy az információ bárkinek a jogát vagy jogos érdekét sérti, valamint e ténynek a tudomására jutását követően, haladéktalanul intézkedett az információ eltávolításáról, vagy a hozzáférést blokkolta – mentesült a felelősség alól (10. §, Irányelv 15. cikk). A törvény korábbi megközelítésében [7. § (3) bek.] a közvetítő szolgáltató nem köteles ellenőrizni az általa csak továbbított, tárolt, hozzáférhetővé tett információt, továbbá nem köteles olyan tényeket vagy körülményeket keresni, amelyek jogellenes tevékenység folytatására utalnak. Később a törvény hatályát kiterjesztették a videomegosztó platform-szolgáltatókra, bővítve a fogalmi meghatározásokat is.

A közvetítő szolgáltatók körét a digitális szolgáltatások egységes piacáról és a 2000/31/EK irányelv módosításáról szóló 2022. október 19-i (EU) 2022/2065 európai parlamenti és tanácsi rendelet (a továbbiakban: DSA rendelet) 3. cikk g) és j) pontjában meghatározott szolgáltatókban határozták meg. Eszerint, a tárhelyszolgáltatás a szolgáltatás igénybevevője által küldött és a szolgáltatás igénybevevőjének kérésére tárolt információ tárolásából áll. A felelősség alóli mentességet a DSA az Ektv.-hez hasonlóan szabályozza (6. cikk). A DSA rendelet érvényre jutását az internetes közvetítő szolgáltatások egyes szabályairól szóló 2023. évi CIV. törvény részletszabályai biztosítják, amely egyben hatályon kívül helyezte a szolgáltatók információk tartalmára, illetve a jogellenes tevékenységek folytatására vonatkozó ellenőrzési kötelezettsége alóli mentesülést.

A régi Btk. 179. §-a szerint, aki valakiről, más előtt, a becsület csorbítására alkalmas tényt állít vagy híresztel, vagy ilyen tényre közvetlenül utaló kifejezést használ, rágalmozás vétségét, követi el, a 180. § szerint pedig, aki mással szemben annak munkakörének el látásával, közmegbízatasának teljesítésével vagy közérdekű tevékenységével összefüggésben, nagy nyilvánosság előtt a becsület csorbítására alkalmas kifejezést használ, becsületsértés vétségért vonható felelősségre.

A régi Ptk. 75. § (1) bekezdése rendelkezett arról, hogy a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, a 78. § szerint ez a jó hírnévre is kiterjed (1) különösen, ha valaki más személyre vonatkozó, azt sértő, valótlán tényt állít, híresztel, vagy való tényt hamis színben tüntet fel.

A vizsgált esetek

A süni

A vizsgálatot az első, interneten moderálás nélkül közzétett kommentekért, az oldal üzemeltetőjének felelősségét megállapító 19/2014. (V. 30.) AB határozat alapjául szolgáló esettel kezdtük. Az ingatlanközvetítők intézményesült rendszerét, annak módszereit lehet szeretni vagy nem szeretni, de nagyon ritkán adatik meg, hogy egy ingatlan adás-vétel esetén elkerüljük azt. A Magyarországi Tartalomsgazdálkodók Egyesülete, amely internetes szolgáltató önszabályozó testületként is működött, állásfoglalást bocsátott ki egy ingatlanhirdetések megjelentetését biztosító honlappal kapcsolatban. Az ingatlanos oldal Általános Szerződési Feltételei (ÁSZF) szerint, a hirdetés első 30 napja ingyenes volt, ezt követően fizetősé vált.² Az Egyesület által „Újabb etikátlan üzleti magatartás a neten” címmel történt bejegyzés rögzítette, hogy véleményük szerint, a szolgáltató a fogyasztókat megtévesztő gyakorlatot folytat, valamint a cikkhez kapcsolódó bejegyzésekben az ingatlanos oldalakat üzemeltető cégre vonatkozóan másokkal együtt obszcén kifejezésekkel élt. Egy másik internetes sajtóoldal változások nélkül közzé tette a cikket „Újabb lehúzó botrány” címmel, majd egy harmadik oldal fogyasztóvédelmi rovatában minősítve az ingatlanos szolgáltatót, ugyancsak átvette a cikket változtatás nélkül. Erre újabb sértő kommentek érkeztek a szolgáltató tisztességtelennek vélt gyakorlatára. A szolgáltató az elsőfokú bírósághoz benyújtott keresetében személyhez fűződő joga megsértésének megállapítását kérte mindhárom internetes oldallal szemben, álláspontja szerint, a társadalmi szervezet megállapításai, annak tovább közlései (híresztelése), valamint és az egyes hozzáfűzött hozzászólások megsértették a jóhírnévhez fűződő jogát. Mivel maga az indítványozó nem szólította fel az oldalakat, hogy távolítsák el a honlapokon szereplő hozzászólásokat, azok a keresetlevelek kézhezvételét követően (tudomásukra jutás) távolították el a cikket és a hozzájuk fűzött sértő kommenteket. Az első fokon eljáró bíróság megállapította,³ hogy maga a cikk egyébként nem lépte túl a véleménynyilvánítás alkotmányosan megengedett határait és ugyan éles véleményt formált a felperesi honlapok gyakorlatáról, a lehetséges kritika korlátai között maradt, így a cikket csak leközlő sajtóoldallal szemben a keresetet elutasította. Ugyanakkor az Egyesület obszcén véleményére⁴ és a harmadik oldal fogyasztóvédelmi blokkjában megjelent egyik sértő hozzászólásra⁵ vonatkozó felperesi keresetnek helyt adott, mely szerint, azok jogsértőek, mert kifejezőmódjukban indokolatlanul bántóak és megalázóak voltak, így teret adtak felperesre nézve súlyosan sértő, lealacsonyító hozzászólásoknak és a híreszteléssel megvalósították a jóhírnév sérelmét. A kapcsolódó hozzászólásokkal kapcsolatban a bíróság álláspontja az volt, hogy azok az *olvasói levelekkel* esnek egy tekintet alá, szerkesztett tartalomnak minősülnek (!), ezért tartalmukért az alperes jogi felelősséggel tartozik. Az elsőfokú bíróság döntését a másodfokon eljáró bíróság⁶ és a Kúria⁷ is megerősítette azzal, hogy a *hozzászólások nem minősülnek olvasói levélnek*, hiszen azok közlése előzetes szerkesztői szűrés után történik, s jellegüknek fogva, a kommentek esetében ilyesmire nem kerülhet sor. Ugyanis, ha valaki a honlapon regisztrál, és *magánvéleményként* hozzászólhat, az ítéltábla magyarázata szerint nem jelenti, hogy a honlap tulajdonosa ne tartozna felelősséggel a hozzászólásokban megvalósuló jogsértésekért, még akkor sem, ha azok magánjellegű vélemények voltak. Az ítéltábla (és a Kúria) álláspontja szerint, mivel az Egyesület a honlapon blogbejegyzések megtételére biztosított lehetőséget, nem élhetett az Ektv. 2. § 1) pont lc) alpontjában meghatározott tárhelyszolgáltatót illető korlátozott felelősséggel. Ennek megfelelően, az ítéltábla nem az Egyesület által hivatkozott és számára kedvezőbb Ektv. 2. § lc) alpontja és a 7. §-a, hanem a régi Ptk. 75. § (1) és 78. § (1)–(2) bekezdései alapján mérlegelt, megállapítva ezzel az objektív jogsértést. Tegyük hozzá azért, hogy a kommentek folyamatos moderálása valóban olyan időbeli csúszást eredményezne a kialakult párbeszédben, amely pont annak társadalmi célját tenné lehetetlenné, miszerint a társadalom széles körét érintő kérdéseket szabadon megvitathassák.

Az Egyesület alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz és korábbi fellebbezési kérelmében megfogalmazott indokait megismételve, kérte a Kúria – Fővárosi Bíróság (Fővárosi Törvényszék) és a Fővárosi Ítéletábla ítéleteire is kiterjedő hatályú – döntésének megsemmisítését, mert ellentétesnek tartotta az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2) bekezdésével, valamint 28. cikkével. Érvelésének alapja ugyanúgy Ektv. 2. § 1) pont 1c) alpontjában meghatározott tárhelyszolgáltatót illető korlátozott felelősség volt, valamint az, hogy álláspontja szerint, a régi Ptk. 75. § (1) bekezdése és a 78. § (1)–(2) bekezdése kiterjesztő értelmezésével indokolatlanul korlátozódott a véleménynyilvánítás szabadságának e modern formája, és végső soron a honlapok (mint a vélemények ütköztetésének színterei) működtetése, amely álláspontja szerint az Alaptörvény IX. cikkébe ütköző.

Az AB értelmezésében az első szembetűnő elem, hogy álláspontjukban a *kommenteket nem lehet magánvéleménynek tekinteni*,⁸ hiszen azok elsősorban valamilyen magánközlési formához kapcsolódnak (pl. e-mail, telefon, magánlevél, magánbeszélgetés bármilyen csatornán), tehát semmiképp sem szól a széles nyilvánosság, így ezek védelmét az Alaptörvény VI. cikke biztosítja. Ugyanakkor egy hozzászólás – bár jellegénél fogva magánvéleményt tükröz –, amelyet egy mindenki által elérhető honlapon tesznek közzé, mindenképp a közvéleménynek szól, így az nem tekinthető magánközlésnek. Mivel a honlapot üzemeltető ugyan nem köteles moderálni a kommenteket, de a tulajdonképpeni jogsértő legtöbbször azonosíthatatlan, mindenképp felelősséggel tartozik azok tartalmáért. Az AB a sértett jog esetében azon az állásponton volt, hogy a megsértett alapjog nem általában a véleménynyilvánítás szabadsága, hanem ennek egyik különálló tényállása, a *sajtószabadság* volt, azaz a véleményeknek a közönséghez, a nyilvánossághoz eljuttatásának szabadsága korlátozódott.⁹ Természetesen a véleménynyilvánítási szabadság védett tárgya maga a vélemény, függetlenül annak érték- vagy igazságtartalmára, vagy attól, hogy az online térben vagy hagyományos módon történik meg. Ebből az is következik, hogy sajtószabadság alapjogi tényállása a vélemények, információk terjesztésének szabadságát részesíti alkotmányos védelemben, tehát nem a vélemény tartalmát védi, hanem a vélemény eljuttatását a nyilvánossághoz, melynek egyik eszköze az írott, vagy online sajtó,¹ ennél fogva, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése a vélemény nyilvánosságához való eljuttatására terjed ki.¹¹ E szabadság korlátozása valósul meg a szolgáltató jogsértő tartalomért való felelősségében, amely független attól, hogy előzetesen moderált vagy nem, a jogsértő tartalom ténye az, amin a felelősség alapul.¹² Ezen a ponton viszont, az AB különbséget tett a szerkesztett tartalom és *közösségi felületeken, vagy blogokban megjelenő vélemények között* – utóbbiakat szerkesztetlen *kizárólag zárt közösségek számára* (!) történő továbbítást biztosító eszközöknek, tekintette, azaz az Alaptörvény VI. cikk körében értelmezte. A többségi döntés alapján, az AB az *alkotmányjogi panaszt elutasította* és a korábban *megítélt kártérítési kötelezettséget helybenhagyta*.

Itt érdemes röviden kitérni két alkotmánybíró állásfoglalására. P. P. párhuzamos indoklásában – álláspontunk szerint helyesen – kifejtette, hogy a szóban forgó ügyet nem a sajtószabadság fogalmi körében, hanem a *szólásszabadság általános körében kellett volna vizsgálni*, hiszen a kommentekkel összefüggésben a honlapot fenntartó egyesület – ez esetben – nem is saját tartalmának szerkesztőjeként, hanem csupán az internetes felület üzemeltetőjeként szerepelt.¹³ A két jogból – bár hasonlóak – eltérő alkotmányosságú mércék adódhatnak, amely számos körülmény egyidejű figyelembevételével ítéletét csak meg alkotmányosan, nem szabad csupán az objektív jogkövetkezésményt figyelembe venni. Így például célszerű lett volna különbséget tenni a beazonosítható személytől származó, valamint a névtelen kommentek között. Amennyiben a *hozzászóló személye ismert*, úgy a *szolgáltató felelősségét* abban esetben *indokolt megállapítani*, ha a sértett fél *kérésének ellenére sem távolítja el a bejegyzést*.¹⁴ Abban az esetben, *ha nem beazonosítható* a tulajdonképpeni jogsértő, a sértett fél indíthat ugyan személyiségjogi pert az üzemeltetővel szemben, ám a *szólásszabadság szükséges mértékű korlátozása* ebben az esetben, *a szolgáltató sértő bejegyzés eltávolításának kötelezettsé-*

ge lenne, amelynek *teljesítésével mentesülne a felelősség alól*. Ugyanakkor, akár a névtelenül is elkövetett túlzó, zaklatásig elfajuló jogsértés esetén, a sértett büntetőjogi védelemben részesülhet.¹⁵ S. I. különvéleményében hasonló álláspontra jutott, álláspontja szerint, *a cél elérésére alkalmas legenyhébb korlátozás az értesítéstartólítás* lett volna. Ugyanúgy célszerű lett volna különbséget tenni a moderált (azaz tudatosan megosztott) és a nem moderált (tudatosan nem ellenőrzött) szolgáltatói magatartással elkövetett jogsértés között: azaz az egyik felelősségi alakzat arányosságának vizsgálatából nem feltétlenül lehet a másikra nézve azonos következtetést levonni.¹⁶ Ugyancsak figyelemre méltó azon meglátása, hogy nem a megosztott cikk volt jogsértő, hanem az *érkezett hozzászólások*, melyek *esetében a valótlan tényállítás és a való tény hamis színben való feltüntetése semmiképp sem illeszthető az Egyesület magatartására*. Az is *vitatható*, hogy a *híresztelés* – mint tudatos, aktív magatartással történő, valaminek a hírként való tényleges terjesztése *megvalósult-e*. A *hozzászólások* inkább a *felhasználók által szerkesztett tartalomnak* tekinthetők, mintsem az üzemeltető által szerkesztett és közzétett gondolatoknak, ugyanakkor ezek is keletkezhetnek a párbeszéd, a vita és a tájékoztatás céljával, ám ezek folyamatos moderálása pont e célok megvalósulását akadályozzák, s valljuk be, az üzemeltetőtől sem várható el.

A kutya

Az életben sok minden tönkremehet. Így van ez sajnos a házasságokkal is, s egy válás az esetek többségében feszült viszonyra zárulhat. Az 1/2015. (I. 16.) AB határozat alapjául szolgáló esetben is ennek lehettünk szemtanúi, igaz nem a váló felek között alakult ki a vizsgálatunk alapjául szolgáló ügy. A válást követően, az egyik fél az iwiv oldalán a személyes adatlapján, az 'Állatok' rovatban a „Zizi, a gyönyörű magyarvizsla leány és magánvadász ügyvédutáncát” (2007. október) bejegyzést tette volt házastársát képviselő ügyvéd nevével együtt. Később, két év múlva (2009. november) a bejegyzés „Zizi, a gyönyörű magyarvizsla leány (haszonélvezet), Foltos (a.k.a. Garfield), az emigráns macska és magánvadász, a ronda „lop-csal-hazudik kutya” feliratra módosult és 2010. februári törléséig végig látható volt. Még 2007-ben az ügyvéd által tett feljelentés alapján, rágalmaszás vétsége [Btk. 179. § (1) bek.] miatt indult eljárás, melyet később a PPKB összevont a 2009. év végén becsületsértés vétsége miatt indult eljárással.¹⁷ A sértett ügyvéd mint magánvadász a keresetben arra hivatkozott, hogy a szövegek a jóhírneve, becsülete, társadalmi megbecsülése ellen irányult, az 'Állatok' rovatban való elhelyezése pedig, emberi mivoltának kétségbe vonását fejezte ki, azaz az ügyvéd iránti lekicsinylésre, megvetésre utaltak. Mivel a bíróság arra a következtetésre jutott, hogy észszerű indoka nem volt annak, hogy az iwiv adminisztrátora, rendszergazdája, vagy valamely ismeretlen személy követte volna el a cselekményt, így arra az álláspontra helyezkedett, hogy az iwiv lap tulajdonosa tette azt. A lap tulajdonosát a Btk. 180. § (1) bekezdés b) pontja alapján, *folytatólagosan elkövetett becsületsértés* (1 rendbeli) vétsége miatt három évre próbára bocsátotta. Érdekes mozzanat, hogy a *rágalmaszás ügyében nem született döntés*, amit egyébként a magánvadász a későbbi tárgyalásokon elejtett. A *vádolt* a tárgyalások során *nem beszélt, nem állított, és nem cáfolt semmit*. A lap tulajdonosa a Fővárosi Törvényszéken¹⁸ benyújtott *fellebbezésében* az elsőfokú bíróság döntésének hatályon kívül helyezését és új eljárás lefolytatását kérte, egyben *csatolt egy nyilatkozatot*, hogy a rendszergazdája (egyéb érdekelt félként) követte el a cselekményt. A *rendszergazda* tanúként tett *nyilatkozatában elismerte*, hogy a *vádolt cégénél rendszergazda, ismerte főnöke iwiv felhasználó nevét és jelszavát*, a válás és a gyermekelhelyezési viták körülményeit is, így baráti támogatásból ő *helyezte el a tartalmakat*. Ezek alapján a másodfokú bíróság a Be. 352. § (2) bekezdése értelmében az elsőfokú bíróság ítéletét felülbírált és *mindkét rendben a lap tulajdonosát felmentette*. Érvelésük szerint, a két bejegyzés között eltelt két év nem alapozta meg a folytatólagos elkövetés feltételeit. A másodfokon eljáró bíróság elutasította a sértett azon bizonyítási indítványát, mely a szolgáltató megkeresésére irányult annak közlésére, hogy a *vádolt iwiv oldalára a*

cselekmény időpontjában milyen IP-címről történt a belépés, valamint a rendszergazda mobiltelefonjának cellainformációjának beszerzését is. Az ügy a Fővárosi Ítéltáblán¹⁹ folytatódott, amely a *másodfokú döntéssel* megváltoztatva ugyan, de más jogi indokok alapján *egyetértett*, kiegészítve azon álláspontjával, hogy az *ügyvéd* olyan *közszereplőnek* tekintendő, aki túrni köteles az ügyben szereplő és ahhoz hasonló kifejezéseket. Ez azonban nem befolyásolja azt, hogy az illetőt magánemberként hogyan ítélik meg, hiszen a bejegyzések az ügyvédi (közszereplő) mivoltukról szóltak, s a közszereplőket *mindennapos dolog hasonló kifejezésekkel* illetni.

Az ügyvédnek alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, melyben kérte a Fővárosi Ítéltábla mint harmadfokú bíróság ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének, valamint a XXIV. cikk (1) bekezdésének sérelmére tekintettel. Álláspontja szerint, a szólásszabadságnak biztosítottak túl nagy teret a jó hírnév és a tisztességes eljáráshoz való joggal szemben, valamint eljárásában megsértette a részrehajlás nélküli, tisztességes módon történő ügyintézéshez való jogot, tekintettel arra, hogy az ügyében előterjesztett bizonyítási indítványait a bíróság elutasította, valamint az ellentmondó tanúvallomások sem kerültek megfelelően értékelésre, ahogy a cselekmény elkövetését magára vállaló személy felelősségre vonása is elmaradt.

Az AB az alábbi módon mérlegelte az esetet: először is, az ügyvédnő az *iwii* személyes lapon, az *Állatok' rovatban* feltüntetni *értéktételeknek* tekinthető, amely lealacsonyító magánvéleményként *alkalmas a becslést csorbítására*. Ugyanakkor a „lop-csal-hazudik kutya” megjelölés már *tényállítást*, amely, ha a hatóságok felé, *bizonyítékokkal alátámasztva* fogalmazódik meg, *védelem alatt állnak*, ám *jelen esetben ez kizárólag a sértett fél lejárását célzó magánvélemény volt*, amely *semmiképp sem tartozik a védett körbe*.²⁰ Másrészt, a vélemény szabadság tágabb értelmezése a *közhatalmat gyakorló személyekkel és intézményekkel, valamint a közszereplő politikusokkal* kapcsolatban lehetséges, amely körbe az *ügyvéd nem tartozik bele, így nem volt alkotmányos indoka* annak, hogy az egyébként büntetendő cselekmény a sértett-magánvádló ügyvédi minőségére tekintettel *ne lett volna szankcionálható*.²¹ A Fővárosi Ítéltábla eljárására vonatkozó panasz esetében, az eljáró tanács kifejtette, hogy *az AB nem felülvizsgálati bíróság*,²² így abban érdemi döntést nem tud hozni. Mindezek figyelembevételével, a *Fővárosi Ítéltábla* alkotmányjogi panasszal támadott *ítéletét* alaptörvény-ellenesnek minősítette és *megsemmisítette*, valamint az *indítványt visszautasította*.

A párhuzamos indoklásokban érdemes megemlítenünk pár észrevételt is. L. M. érvelése szerint, a XXIV. cikk (1) bekezdése a közigazgatási hatósági eljárás vonatkozásában fogalmazza meg a tisztességes eljárás követelményét, így a visszautasító rendelkezést az érdemi összefüggés hiányára kellett volna alapítani. Ezen a ponton viszont, azzal az állásponttal értünk egyet, hogy az Alaptörvény hivatkozott szakasza az Emberi Jogok Európai Egyezménye (EJEE) 6. cikkével összhangban, de attól eltérően, pont a „polgári” jelző kihagyásával terjesztette ki a tisztességes eljárásra vonatkozó követelményt a hatósági eljárásokra is.²³ P. P. indoklásának témánk szerinti legfontosabb érvelése, hogy a mérlegelés során elsősorban nem a személy közszereplő jellegéből lett volna szükséges kiindulni, hanem abból, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, vagy közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükrözött-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával állt-e összefüggésben, vagy sem.²⁴ S. T. párhuzamos indoklása szerint, az ítéltábla tévesen terjesztette ki a közszereplőkre vonatkozó törési kötelezettséget az ügyvédekre, ugyanakkor kiemelten fontosnak tartja az ügyvédi hivatásnak és annak szabadságának a jogállamban elfoglalt, a tisztességes eljáráshoz való jogból levezetett alkotmányjogilag releváns helyzetét. Ennélfogva, a tárgyalat jogsértés az ügyvéd jó hírnevének csorbításával annak szabadpiaci egzisztenciáját is veszélybe sodorhatta.

A nótárius

A jegyzői hivatás gyönyörű, ám rögzös útján óhatatlanul hozni kell másokra nézve kedvezőtlen döntéseket is. Ez sajnos eredményezhet

személyes bírálatokat vagy ellentéteket is, amely olyan esetekhez vezet, mint a 29/2019. (XI. 4.) AB határozat alapjául szolgáló ügy. 2011 szeptemberében egy magánszemély a saját Facebook-oldalán a „Mezőcsáti klán” címmel tett bejegyzésében bírálta az önkormányzat és a jegyző munkáját, melyet azzal zárt, hogy „rasszizmus, diszkrimináció van, és nekünk lakosoknak ehhez még jó pofát is kell vágni. Kérem, hogy sújtsanak le már erre a rasszista a képviselő testületre, és jegyzőnőre!” 2012 júliusában újabb bejegyzésben bírálta a városvezetést: „Ezeket én súlyos hibának tartom, számomra olyan mintha adócsalók lennének, és ennek részese a helyi jegyző is.” Ezen túlmenően azt is tényként állította a jegyzőről, hogy „a roma származású embereket megkülönböztetésben, hátrányos helyzetbe hozza”. Emiatt felszólította a jegyzőt, hogy „aki sorozatos jogtalanságok részese, az ne legyen a törvény betartója!” (szerzők: vélhetően betartója). Véleményét a 2012 novemberében tartott közmeghallgatáson is hangoztatta, és többek előtt állította, hogy a jegyző kétszer is változóra figyelmeztetett, és a rendőrségen hamis tanúvallomást tett. A Tiszaújvárosi Járásbíróság²⁵ előtt folyt tárgyalás során az elkövető a 2011 őszén tett bejegyzést tagadta, arra hivatkozva, hogy nem ő hozta létre azt a profilt, a bejegyzést sem ő tette ugyan, de a tartalmával egyetért. A 2012-ben történeteket elismerte, továbbá azt is, hogy a mezocsat.hu oldalon hasonló bejegyzéseket tett, ugyanakkor kifogásolta, hogy a 1978. évi IV. törvényben írt bűncselekmények elkövetésével lett megvádolva, azonban a bekövetkezett jogszabályi változásra figyelemmel a vádiratokban megjelölt törvényhelyek már nem ugyanazon cselekményeket tartalmazzák, így törvénytelenül lett megvádolva. Egyebekben kizárólag az alkotmányosan biztosított szabad véleménynyilvánítás jogával élt. A szakértői vélemény alapján a bíróság kétséget kizáróan megállapította, hogy a kérdéses bejegyzéseket a profil tulajdonosa töltötte fel a Facebookra a tőle lefoglalt asztali számítógépről illetőleg laptopról. A bíróság álláspontja az volt, hogy *önmagában* az, hogy a vádlott *értéktételeket és kritikát megjegyzést* tett a jegyző munkájával kapcsolatban, az *önmagában még nem bűncselekmény*. Ennek elviselése a közszereplőtől, így a jegyzőtől is e státuszából adódóan elvárható lenne, *ugyanakkor olyan kifejezéseket használt* a bejegyzéseiben és a közmeghallgatáson, melyek *meghaladták a közügyek megvitatását szolgáló véleménynyilvánítással* kapcsolatos alkotmányos jogok gyakorlását, mert olyan kifejezéseknek tekinthetők, amelyek a jegyző *emberi méltóságának sérelmével* is jártak (rasszista, bűnpártoló). Továbbá megvizsgálva a jogszabályi változásokat, a bíróság arra jutott, hogy az elbíráláskor hatályos 2012. évi C. törvény rendelkezései nem kedvezőbbek a vádlottra nézve, így 1978. évi IV. törvény 180. § (1) bekezdés a) pontja szerinti becsületsértés vétségében (2012. júliusi bejegyzés), valamint a 179. § (1) bekezdés és (2) bekezdés b) pontja alapján folytatólagosan elkövetett rágalmozás (2011. szeptemberi bejegyzés és 2012. novemberi közmeghallgatás) vétségében elmarasztalta és pénzbüntetésre ítélte. Az ítéletet a másodfokon eljáró Miskolci Törvényszék²⁶ és a harmadfokon eljáró Kúria²⁷ is helybenhagyta. Utóbbi azzal, hogy a 2011-ben tett bejegyzést nem rágalmozásként, hanem becsületsértésként minősítette, valamint a felülvizsgálati kérelemben előterjesztett, a közzétett tartalomért való szolgáltatói felelősséget²⁸ elutasította. A *közmeghallgatáson tett kijelentés* a Kúria álláspontja szerint *tényállításnak volt tekinthető*, így ez esetben *nem volt helye a valóság bizonyításának*, mivel *nem volt megállapítható*, hogy a konkrét helyzetben a terhelt által elmondottakat a *közérdek vagy bárkinek a jogos érdeke indokolta volna*.

Az elmarasztalt fél alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, mely folytán, az AB a 3263/2018. (VII. 20.) AB határozatában a Kúria felülvizsgálati eljárás keretében hozott, az első- és másodfokú bírói döntéseket hatályában fenntartó Bfv.I.704/2015/9. számú végzését megsemmisítette. Tette ezt azzal az indoklással, hogy a terhelt *facebookos közlései a közügyek körébe tartozó értéktételeknek minősülnek*, azonban ennek alkotmányos következményeit nem vont le teljes mértékben a Kúria – *azok a szólásszabadság alkotmányos határait nem lépték át*.²⁹ A közmeghallgatáson elhangzottak esetében pedig, a Kúria végzésének indokolásából nem tűntek ki azok az indokok, ami alapján a valóság bizonyíthatóságának alapjául szolgáló közérdek

nem áll fenn: azaz, hogy helyi közhatalom kiemelkedően fontos szereplőjére, a jegyzőre vonatkozó tényállítás milyen szempontok mérlegelésével került ki a közügyek vitájának köréből.³⁰ A dolog érdekessége, hogy a Legfőbb Ügyészség³¹ az AB határozat alapján indítványozta a Kúriának, hogy a közmeghallgatáson történetekkel kapcsolatban, tegye lehetővé a bizonyítási eljárás lefolytatását. Ennek érdekében, a felülvizsgálati eljárásban hozott jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül, és az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására. Nos, a Kúria mérlegelése során arra jutott, hogy nem új eljárásra kerül sor, hanem megismételt rendkívüli jogorvoslati eljárásban elbírálja a terhelt korábban előterjesztett felülvizsgálati indítványát a rendelkezésre álló dokumentumok alapján.³² A megismételt felülvizsgálati eljárásban a Kúria Bfv.III.1.075/2018/11. számú végzése a jogerős ítéletet ismét hatályában fenntartotta.

Az újból elmarasztalt fél ismételten személyesen indítványozta a Kúria Bfv.III.1.075/2018/11. számú végzésének alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését az AB-n, mert álláspontja szerint a Kúria ismételt döntése ellentétes volt az Alaptörvény IX. cikk (1) és (2), valamint az Alaptörvény XXVIII. cikkével, tekintettel arra, hogy a bírói függetlenséggel visszaélve hozott olyan döntést, úgy, hogy semmilyen jogorvoslatra nem volt lehetősége. Az AB 29/2019. (XI. 4.) határozatában a korábbi határozatának indokait fenntartva, megsemmisítette a Kúria megismételt felülvizsgálati eljárásában hozott döntését, rámutatva arra is, hogy a terheltnek a közügyek vitása során tett, közszereplő becsületét sértő tényállítások kapcsán lehetőséget kellett volna adni arra, hogy a valóságot bizonyítsa. Azaz, egy új eljárásban lehetőség lett volna új eljárási cselekményekre, amelyet egy megismételt felülvizsgálat – új bizonyítékok felvétele nélkül – nem tett lehetővé, egyben feltételezve azt is, hogy a terhelt állításainak valótlansága már megállapításra került.³³

Alapítvány és birodalom

A jövő nemzedéke kiemelten fontos minden társadalom számára, a tehetséges fiatalok támogatása pedig kulcsfontosságú. Ennek ékes bizonyítéka, ha egy ország törvényhozó testülete külön törvénnyel támogatásban és vagyonjuttatásban részesít egy közérdekből történő tehetséggondozás céljával létrejött szervezetet. Egy ilyen döntés természetesen kritikákat is kaphat, különösen, ha a juttatott ingatlanok között kikötő és strand is van. A 2/2024. (I. 9.) AB határozat háttérét adó ügy is egy ilyen nemtetszést kinyilvánító Facebook-videóból indult ki. Történt ugyanis, hogy az Országgyűlés a 2020. évi XXVI. törvénnyel létrehozott Alapítványnak az egyes vagyonkezelő alapítványokról és az azoknak történő vagyonjuttatásról szóló 2020. évi CVI. törvény alapján, további Balaton-parti ingatlanokat juttatott a kiemelten tehetséges fiatalok támogatása ügyének megvalósítására irányuló tevékenységének támogatása érdekében. Ennek hatására az egyik hazai ellenzéki párt képviselője a párt honlapján a videóközlemények alatt egy videót tett közzé, melyben bírálta a parti ingatlanok magánkézbe juttatását. A felvétel háttérben egy kikötő, sétány, sportpálya volt látható, melyekre úgy utalt a felvételen, hogy azok mindenki számára elérhető használata ezt követően lehetetlenné válik. Hosszasan kifejtette továbbiakban, hogy hol és milyen köztulajdonú ingatlanok kerültek kormányközi személyek, szervezetek magántulajdonába (az egyik „kormánypárt akaratóból és annak kiscigányoként támadásai révén”), valamint az Alapítványt az érintett kormánypárt háttérintézményeként és annak „janicsárképzőjeként” tüntette fel.³⁴ A következő napon újabb videóközlemény jelent meg,³⁵ melyben utaltak az előző napi videóra, valamint az Alapítvány kuratóriumi elnöke (egy államtitkár) által előző napi videóra tett bejegyzésére, mely szerint az Alapítvány magántulajdonába került köztulajdonú területek jó része elhanyagolt terület és nem érintik az ellenzéki párt által készített videón látható területeket.³⁶ A kommentháború vége az lett, hogy az Alapítvány keresetet nyújtott be a Fővárosi Törvényszékhez, melyben kérte, hogy a bíróság állapítsa meg, hogy az ellenzéki képviselő és pártja megsértette a jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy a videóban a képviselő valótlánul állította, a pártja pedig valótlánul híresztelte,

hogy a település hajó kikötője, vagy a felvétel háttérben látható strand az Alapítvány magántulajdonába kerül, így azok nyilvános, bárki számára elérhető használata bármiben korlátozásra kerülne. Sérelmezte azt is, hogy az Alapítvány a nevezett kormánypárt háttérintézménye lenne, a társadalmi megítélésüket pedig csorbítja a kiscigányok és a janicsárképző megnevezés, valamint az, hogy az államtitkár alapítványának titulálták, amely segíti az egyik kormánypárt lenyúlási tevékenységét. Kérte továbbá, az érintett videók eltávolítására való kötelezést és egyben annak megtörténtéig egy újabb videóközlemény megjelentetését az ellenzéki párt honlapján, hogy valótlánul híresztelték fentieket. A Fővárosi Törvényszék ítéletében³⁷ tényként állapította meg, hogy az érintett település egyik vitorkázó kikötője a 2020. évi CVI. törvény – az első videót megelőző két nappal korábban történt – hatálybalépésével valóban az Alapítvány tulajdonába került. Valóban nem a videóban szereplő kikötőt és területet érintette a döntés, hanem egy néhány száz méterrel arrébb lévő partszakasz, ugyanakkor a felvétel tartalmi tényközlései, valamint az azzal kapcsolatosan megfogalmazott álláspont társadalmi jelentősége meghaladja a tévedés súlyát. Ugyanis, a videó apropója a két nappal korábbi jogszabályváltozással kapcsolatos politikai véleménynyilvánítás volt, de maga a tévedés az Alapítvány társadalmi megbecsülésén nem változtatott, valamint személyét és jó hírnevét semennyiben nem sértette. Már csak azért sem, mert a törvény melléklete szerint a szabályosan juttatott vagyonelemek a helyrajzi számok alapján pontosan be lehet azonosítani, a helyiek pedig tisztában vannak az érintett területekkel. A bíróság megítélése szerint az alperesek által közzétett videóközlemény semmiképp sem tekinthető sajtótájékoztatónak, azt inkább a véleményközlő műfajcsaládba tartozó „jegyzet” műfajának feleltette meg, ezen belül is – a videóban szereplő személy és a pártja miatt – politikai és társadalmi véleményközlésnek. A törvényt az Országgyűlés Törvényalkotási Bizottsága tárgyalta, ahol is az ülésen az Alapítvány kuratórium elnöke mint miniszterelnökségi államtitkár vett részt, és e minőségében támogatta a módosító javaslatot. Mindezek alapján a bíróság álláspontja szerint a videót közzétévő politikus és pártja a tényekből vont le következtetést, amikor a politikai közleményben az Alapítványt az egyik kormányzó párt „háttérintézményének” nevezte. Ugyanígy politikai értékítéletnek tekintette a „kiscigányok”, „janicsárképző”, a „lenyúlásban való közreműködést”, valamint az „államtitkár alapítványának” való megfeleltetést is, melyeket az Alapítványnak „köz” jellegéből fakadóan túrníve szükséges, csakúgy, mint a közszereplő államtitkárnak is. A másodfokos eljáró Fővárosi Ítéltábla³⁸ némileg eltérő jogi indokolás mellett azonos következtetésre jutott, mely ítéletet a Kúria is,³⁹ mint felülvizsgálati bíróság hatályában fenntartott.

A történet az Alkotmánybíróságon folytatódott, az Alapítvány alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése, valamint IX. cikk (1) bekezdése sérelmére hivatkozással kérte a Kúria Pfv.IV.20.521/2022/4. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását, valamint a Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.798/2021/5. számú ítéletére, továbbá a Fővárosi Törvényszék 19.P.23.507/2020/13. számú ítéletére is kiterjedő megsemmisítését. Panaszában a korábban előadott érvek mellett elővezette, hogy számtalan⁴⁰ hozzászólás is érkezett a szándékosan félrevezető videókhoz, amelyek az egyik kormánypárttal és magával Kormánnyal azonosították, rontva az Alapítvány jó hírnevét (!).⁴ Az AB az arra az eredményre jutott, hogy az Alapítvány tevékenységi köre önmagában olyan kiemelt társadalmi, közéleti tevékenység, amely alapján kétséget kizáróan közszereplőnek minősül.⁴² Ebből kifolyólag magasabb törési kötelezettsége van, ugyanakkor a videóban elhangzottak tényállításnak minősülnek (nem értékítélet), így elvárható lett volna az ingatlanok pontos beazonosítása.⁴³ Ennélfogva a pontatlan tartalmú üzenetek, mely szerint a felvételen látható parti területeket mostantól kezdve kizárólag egy szűk, magánfelekből álló kör élvezheti, nem minősíthetők lényegtelen tévedésnek, így az Alapítvány megítélését a társadalom széles körében negatívan befolyásolta.⁴⁴ Tehát, ha az adott szervezetről, sértő, valótlánul állítanak vagy híresztelnek, vagy valós tény hamis színben tüntetnek fel, sérti annak jó hírne-

vét. Így a felvételeken bemutatott *hamis tartalmak* hozzájárultak az indítványozó *társadalmi megítélésére* nézve *hátrányos közvélemény*, a valóságtól eltérő és az *Alapítvány érvényesülését akadályozó összkép* kialakulásához, ezáltal megvalósítva az *Alapítvány jó hírvének sérelmét*.⁴⁵ A negatív összkép ezáltal a szervezet cselekvési lehetőségeit korlátozza és alkalmas arra, hogy a rendeltetésének betöltését ellehetetlenítse. E megfontolások alapján, az AB arra jutott, hogy a Kúria Pfv.IV.20.521/2022/4. számú ítélete, a Fővárosi Ítéltábla 8. Pf.20.798/2021/5. számú ítélete, továbbá a Fővárosi Törvényszék 19.P.23.507/2020/13. számú ítélete alaptörvény-ellenes, ezért azokat megsemmisítette. A Kúria⁴⁶ ezt követően a Fővárosi Törvényszéket új eljárásra kötelezte,⁴⁷ amely megállapította, hogy az ellenzéki politikus és pártja megsértette a felperes jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát azzal, hogy valótlanul híresztelte azt, hogy a videóban látható hajó kikötő, vagyis a felvétel háttérében látható terület a felperes tulajdonába került, és annak nyilvános, bárki számára elérhető használata bármiben korlátozásra kerülne.

„No hobó, no cry”

A hajléktalan emberek sorsa minden jóérezsű társadalomban az egyik szociálisan érzékeny kérdés. Ennélfogva, több kormányzati és civil szervezet is foglalkozhat a problémával, ezek közül némelyek a lakhatási körülmények javítását tűzték célul, akár ingatlanok megvásárlásával és átalakításával segítve azok megvalósulását. Egy-egy ilyen beruházás természetesen olyan érdekellentéteket is szülhet, amely a közösségi felületeken vitát generál. A bejegyzések alatt folyó „kommentháború” egy idő után kellemetlenné válhat a posztot megjelenítő fél számára, melynek legegyszerűbb „rövidre zárás” módja, ha törlik az ellenvéleményt és az azt megfogalmazó hozzászólási lehetőséget. Egy ilyen eset szolgált a 6/2024. (IV. 3.) AB határozat alapjául is. 2020. október elején egy szociális bérlakásprogrammal foglalkozó egyesület jelentett meg közleményt, amely szerint, egy másik helyi társaság félrevezető módon azt terjeszti róluk, hogy hajléktalanszállót szeretnének építeni. Ezzel szemben viszont, az egyesület a saját – megvásárolt – ingatlanán egy háromlakásos sorházat kívánt építeni, amelyeket kedvező bérleti díjért biztosítanának rászoruló személyeknek, összesen 5-7 főnek. Rávilágítottak arra is, hogy a kerület kormánypárti polgármesterével már korábban is egyeztettek és szorgalmazták, hogy közösen tájékoztassák a helyieket lakossági fórum keretében.⁴⁸ Másnap a polgármester a Facebook-oldalán egy bejegyzést tett közzé, amelyben cáfolta, hogy egyeztettek volna a közös tájékoztató megtartásáról, továbbá jelezte, hogy az adott „belvárosi” részen már van három hajléktalanszálló, amelyek rendkívüli terhet jelentenek a kertvárosi rész lakóinak. Utalt arra is, hogy ajánlott erre a célra az egyesület számára csereingatlant, illetve felajánlotta azt is, hogy az önkormányzat kész megvásárolni az egyesület ingatlanját, amelyeket az visszautasított. Gondolatait azzal zárta, hogy biztosít mindenkit, hogy amíg ő a kerületi polgármester, sem további hajléktalanszálló, sem a kerület központi részén hajléktalanoknak szánt lakás nem fog megépülni.⁴⁹ A polgármester közleménye alá az egyesület egyik munkatársa kommentként beillesztett egy linket, amely ismertette az egyesület célját, tevékenységét, és tartalmazott egy látványtervet a tervezett épületről. Ugyanebben a közleményben megismételte az egy nappal korábban tett egyesületi bejegyzést, mely szerint ismeretlenek valótlanul terjesztik róluk, hogy hajléktalanszállót akarnak építeni. Erre a kommentre egy magánszemély kifejtette, hogy a hajléktalanok már most is nagy terhet rónak a kerületre és jobb lenne, ha elnéptelenedő falvakban oldanák meg a lakhatásukat önfenntartással és közmunkával biztosítva a megélhetésüket. Az egyesület kollégája ezt a javaslatot a rezervátumokhoz hasonlította, gyűlölködőnek és elutasítóknak minősítve a hozzászóló javaslatát. Az egyesületi közleményt és hozzászólását rövidesen eltávolították a polgármester Facebook-oldaláról, és lehetetlenné tették számára, hogy a véleményét továbbiakban kifejtse, csak a megosztás funkciót tették elérhetővé.⁵⁰ Az egyesület munkatársa az Egyenlő Bánásmód Hatósághoz

(EBH) fordult, kérelmében előadta, hogy baloldali politikai vezetési miatt törölték a bejegyzését és zárták ki a további hozzászólás (véleménynyilvánítás) lehetőségéből, így hátrányos megkülönböztetés érte az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (Ebkvt.) 8. § j) pontjában szereplő politikai vagy más véleménye miatt. Az EBH ugyan egyetértett azzal, hogy hátrány érte kérelmezőt a hozzászólás törlésével és a további véleménynyilvánítás lehetőségének kizárásával, ám az ok-okozati összefüggés tekintetében eltérő álláspontot képviselt. Az EBH a kérelmet arra hivatkozással utasította el, hogy a bejegyzéseit *nem a kérelmező politikai eszmerendszerének megnyilvánulása, hanem a konkrét ügyben kialakult nézetkülönbség* – az adott telekre épüljön-e hajléktalanok számára bérlakás, vagy sem – *miatt távolították el*.⁵¹ Az EBH álláspontja szerint, *a polgármestert nem terhelte az Ebkvt. 19. § (2) bekezdése szerinti bizonyítási teher*, hiszen maga a tény már a kérelemmel is alátámasztott volt, *így az Ákr. 2–4. §, valamint a 62. § (4) pontja alapján mérlegelt*. Az ügy a Fővárosi Törvényszéken folytatódott, a kérelmező szerint, *az EBH szűken értelmezte a politikai véleménynyilvánítás védelmét* és általában nem is ez volt fő szempont, hanem a hajléktalanszállóval és lakhatással kapcsolatos széles társadalmi kört érintő, „baloldali” véleményének megfogalmazása, melyet korlátoztak. Ugyan érdeklődött a polgármestertől a törlés és letiltás okáról, de választ nem kapott. A Fővárosi Törvényszék álláspontja szerint, *az Ebkvt. 19. § (2) bekezdése szerinti három szakaszból álló bizonyítási eljárástól eltekinteni nem lehetett volna, így az EBH határozatát megsemmisítette, és az alperest új eljárásra kötelezte*. Az EBH felülvizsgálati kérelemmel fordult a Kúriához, amely a Törvényszék ítéletét hatályon kívül helyezte és új eljárás lefolytatására, valamint új határozat hozatalára utasította.⁵² Egyetértett az EBH azon álláspontjával, hogy *nem a védett politikai nézetei miatt lett letiltva az egyesületnek nem is a kerületben élő munkatársa és a rendelkezésre álló iratok alapján, az őt ért hátrány nem a védett tulajdonságával volt okozati összefüggésben, így az EBH-nak az eljárás során az Ebkvt. 19. § (2) bekezdésében foglalt bizonyítási szabályt nem kellett alkalmaznia*.⁵³ Nos, a Fővárosi Törvényszék az új eljárásban elutasította az egyesületi dolgozó kérelmét.⁵⁴

Az Egyesület munkatársa alkotmányjogi panaszt nyújtott be és a Fővárosi Törvényszék 105.K.701.377/2022/2. számú ítélete, továbbá az Egyenlő Bánásmód Hatóság EBH/HJF/457/2/2020. számú határozata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte, mert azok sértik az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) és a XXVIII. cikk (7) bekezdését. Az AB mérlegelve az esetet, arra a következtetésre jutott, hogy *nem az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése alapján született jogsérelem*. Ez abból adódott, hogy az EBH nem megfelelően alkalmazta az Ebkvt. vonatkozó eljárásjogi rendelkezését, amely közvetlenül visszavezethető az *Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésére* [figyelembe véve a XXIV. cikk (1) bekezdését is], így azzal *összefüggésben keletkezett jogsérelem*. Ugyanis, alapjogi sérelem valójában nem az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésén (anyagi jog), hanem a XXIV. cikk (1) bekezdésén (eljárásjog) alapulva merülhetett fel adott esetben. Ennélfogva a kérelemben a tisztességes (hatósági) eljáráshoz való jog sérelme helyett, a bizonyítási teher kiosztásának módját tartotta alaptörvény-ellenesnek. Mivel a panaszában nem azt állította, hogy az indítványozót, mint valamely homogen csoporthoz tartozó személyt különböztetett meg a hatóság (és a bíróságok) egy másik, vele összehasonlítható helyzetben lévő személynél körhöz képest hátrányosan, így érdemben ezt nem vizsgálhatta. Az AB érdemi vizsgálata alapján, a támadott ítélet vonatkozásában az alkotmányjogi panaszban foglaltak szerint nem vetődött fel az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdés szerinti jogorvoslat-hoz való jog sérelme sem.⁵⁵ Mindezek figyelembevételével az AB az alkotmányjogi panaszt elutasította. M. I. alkotmánybíró különvéleményében világított rá, hogyha az *Ebkvt. 19. §-ában foglalt speciális eljárási szabály az Alaptörvény XV. cikkében foglaltak intézményesült védelmét hivatott szolgálni*, úgy annak elhagyásával az *AB-nak mindenképpen arra kellett volna jutnia*, hogy a Törvényszék megismételt eljárásban született *ítéletét megsemmisítse*.

Az atya, a szépség, a kukac és a kised

Az internet és a közösségi média teljesen új lehetőséget teremtettek bárki ismertségének fokozására. Ez természetesen nemcsak a politikusok, művészek, publicisták, írók, költők, „paulocoelhók” stb. látogatóságát segíti, hanem más, egyéb képességekben nem kiemelkedő magánszemélyeket is. Ezek egy része véleményvezérként (influenzserként), vagy bloggerként is megjelenik és attól függően, hogy mely csatornán végzi elsősorban véleményalakító tevékenységét, facebookernek, youtubernek, instagrammernek, tiktokernek, Xernek stb. titulálja magát. Az alábbi történet is ilyen véleményvezér között alakult ki, amely a 19/2024. (XI. 11.) AB határozat alapjául szolgált. Sajnos az ügyben létrejött bírósági iratok nem elérhetők, így a körülmények kialakulására az interneten elérhető információk, az ítéletek indoklásaira pedig, csak a vonatkozó AB határozatból következtethetünk. Történetünk azzal indult, hogy egy viszonylag közismert blogger (T... atya) egy 2020. januárban tett bejegyzésében egy másik ismert influenzser párral kapcsolatban fogalmazott meg erős kritikákat. A hölgy 2014-ben lett Magyarország szépségkirálynője, egyben a Miss World szépségverseny második helyezette. Férjével – egy addig teljesen ismeretlen magánszeméllyel – közösen az Instagram-bejegyzéseken keresztül mutatták be folyamatosan magánéletüket, sokszor csecsemő gyermekükkel közösen, volt, hogy termékeket reklámoztak, vagy értékítéletet mondtak azokról.⁵⁶ Ezzel kapcsolatban fogalmazott meg erős bírálatot a blogger, amely szerint a hölgynek a közösséghez hozzáadott egyetlen értéke, hogy alantas vágykielégítő tárgy,⁵⁷ a férje pedig „senkiházi médiaféreg”, egy „médiaképződmény”, amit pedig a bejegyzésekben jól beazonosítható gyermekükkel közösen osztanak meg, az a „gyermekes módszeres kifosztása, médiaprostituálása”. A hölgy és a férje bírósághoz fordult és a – tekintettel bírósági iratok megismerhetőségének hiányára, vélhetően – kérték a becsületsértés tényének megállapítását. A perbe hívtott – önmagát egészség és klinikai pszichológusnak valló – blogger a felhozott vádakra azzal védekezett,⁵⁸ hogy mivel az úr nem valamiféle művészeti, tudományos képességével, szellemi termékével, intellektusával, vagy egyéb produktumával került a képernyőre, hanem egyszerűen csak a hölgy férjeként, csak egy médiaképződménynek tekinti. A közösségi felületen tett szerelmi vallomása pont azt az intimitást mellőzi, amely pont a szeretet tárgyának való őszinte, meghitt körülmények közt tett vallomásnak kellene lennie, így annak nyilvánossá tétele nemhogy hiteltelen, de inkább szól az úr önmarketingjéről. A „senkiházi médiaféreg” megnevezéssel egyrészt arra utalt, hogy a médiafelületeket ’komposztálja tápanyagszegény bomlástermékké’, másfelől a tényleges mondanivaló hiánya miatt, elsősorban a családja magánéletét áldozza fel, a saját gyermekei magánéletének a felszámolásával is. A hölgyvel kapcsolatban megfogalmazott kritikát nem trágárnak, hanem obscénnek tartotta, amely nem kizárólag őrá vonatkozott, hanem az általa is képviselt szépségkirálynő intézményére. Álláspontja szerint, ez nem más, mint a nők degradálásával létrehozott ’humánreprodukciós’ rangsor, ahol a nőket a testi adottságaik szerint osztályozzák, hogy mennyire alkalmasak az utódnemzésre. Állítása szerint, a gyermekek jól beazonosítható szerepeltetése kizárólag ’lájkvadászat’ miatt pedig a gyermek mentális és lelkiegészségét veszélyezteti. Az influenzsernek maguk választják a nyilvánossággal járó felelősséget, ugyanakkor a gyermekek felhasználása csak abból a célból, hogy a szülei nézettsége nőjön, az a gyermek későbbi (magán)életét is befolyásolhatja.

Az első fokon eljáró Pesti Központi Kerületi Bíróság (PKKB)⁵⁹ bünszék mondta ki az indítványozót becsületsértés vétségében, és egy évre próbára bocsátotta. A PKKB mérlegelése során arra jutott, hogy bár a házaspár nagyon sok kérdésben megnyilvánul, ugyanakkor a társadalom széles körét érintő ügyekben nem, így ők *nem tekinthetők közszereplőnek*, így magasabb túrési kötelezettségük sincs. A blogger bejegyzése sértette az indítványozók magánéletét és emberi méltóságukat. A másodfokon eljáró Fővárosi Törvényszék az elsőfokú ítéletet – kicsit eltérő érveléssel – helybenhagyta.⁶⁰ A törvényszék mérlegelése szerint, a *közügyek fogalmi köre csak a*

közhatalom gyakorlásával kapcsolatban értelmezhető, s tekintettel arra, hogy az érintett személyek nem minősülnek közszereplőnek, a leírtak emberi és szülői mivoltukban sértőek voltak rájuk nézve.⁶¹

A blogger alkotmányjogi panaszt terjesztett elő, amelyben kérte a Fővárosi Törvényszék 27.Bf.7120/2021/7. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését, álláspontja szerint, a döntés ellentétes az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésével. Panaszában kifogásolta, hogy a bíróságok döntései mellőzték a közszereplésre kidolgozott alkotmánybírói teszt alkalmazását, ennek hiányában pedig nem hozható döntés az Alaptörvény VI. és IX. cikkeinek ütköztetéséről. A közösségi médiában csecsemőkorú gyermekek életének bemutatása a gyermekek egészséges fejlődése ellen hat, így olyan széles társadalmi kört érintő kérdés, amely miatt az influenzser házaspár közszereplőnek minősül. Az általa használt obszcén kifejezések pedig, nyomatékosító és figyelemfelhívó jelleggel bírtak.

Az AB mérlegelése szerint, a nyilvános közlés minősítése során jellemzően nem a véleménynyilvánítással érintettek személyéből kell kiindulni, hanem pont fordítva, azt szükséges vizsgálni, hogy *a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e*, mert *ez határozza meg az érintettek személyi minőségét. A közszereplői minőség ezért a közéleti kérdések megvitatásával együtt járó közszereplés tényéhez kötött*, amelyet mindig a konkrét helyzetben szükséges értékelni. Ugyanakkor a védelem fókuszában elsődlegesen nem a szózással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló *valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit*.⁶² Ám, ha a használt kifejezés pusztán az emberi méltóságot sértő személyeskedés, akkor az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése folytán nem lehet sikerrel hivatkozni a véleménynyilvánítás szabadságának védelmére. Ezek alapján, *az AB arra jutott*, hogy a használt szavak *alkalmasak voltak az emberi méltóság megsértésére és a becsület csorbitására*, továbbá a sértett személyek az AB szerint *nem tekinthetők közszereplőnek*, így az eljáró bíróságok helyesen alkalmazták a szabad véleménynyilvánítás attribútumának korlátait.⁶³ Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság az indítványt elutasította. Cz. Á. és M. I. párhuzamos indoklásaikban ugyanerre a végeredményre jutottak, ugyanakkor kiemelték, hogy a sértett személyek a hazai társadalomban jelentős hatással bírnak, akik személyükben, illetve közösségi oldalukon való megjelenésükben generálnak közéleti vitát egy-egy társadalmi kérdésben, azokban véleményformáló szerepük van. Ennélfogva ők *kivételes közszereplői minőségben* értelmezhetők, ezért az őket érintő vagy minősítő, a személyüket támadó véleménynyilvánításokat *nagyobb türelemmel kell tűrnük, mivel közszereplőnek minősülnek*. Egyetértettek abban, hogy szülőikkel kapcsolatos megjegyzések sértették emberi mivoltukat, ám a „csecsemőkorú gyermekek módszeres kifosztása és médiaprostituálása” kifejezés a megengedhető tartományba helyezhető. S. B. külvédelemében megfogalmazott álláspontja szerint, a bíróság nem ismerte fel a házaspár közszereplői minőségét és a vita közéleti jellegét. Ugyanis, a kivételes közszereplői minőség és a közéleti vita egyértelműen azonosítható volt, az egyetlen eldöntendő kérdés az lett volna, hogy az indítványozó szavai „beleérték-e” a társadalmi vitába vagy sem. Álláspontja szerint, *a blogger kifejezései a gyerekek médiában való megjelenésével foglalkoztak*: a trágár kifejezésektől megtisztítva az üzenet az, hogy nem ért egyet a szülők azon magatartásával, hogy gyerekeiket lájkvadászat céljából mutogatják. Ez a kérdés több oldalról is vizsgálható, ugyanakkor *mindenképp társadalmi, azaz nagyobb védelmet érdemlő kérdésként* kellett volna kezelni.⁶⁴ Magunk részéről az utóbbi megközelítéssel értünk egyet, amely Koltay⁶⁵ megközelítésében is jól tükröződik. A közügy fogalmát már nem lehet kizárólag a politikai szférában vagy a közhatalom gyakorlásában értelmezni. Az érintett házaspár egyértelműen üzleti alapon használta a közösségi médiát, céljuk egyértelműen az volt, hogy minél szélesebb nyilvánosságot érjenek el, a közvéleményt alakítsák és termékeket promotáljanak, amellyel keresőtevékenységet folytattak. Ez viszont a nagyobb láthatóságot, azaz a kritizálhatóságot szélesíti, amelyet szükségszerűen túrni is kellene. A blogger megjegyzései is inkább a tevékenységük kritikája volt – az

a nyilvános viselkedés, amelyet mutattak vezetett a „médiaféreg” férj vagy az önmagát kizárólag testi adottságaival azonosító és abból pénzt kereső nő, vagy gyermeküket születésétől kezdve – közvetve haszonszerzési céllal – a nyilvánosság előtt szerepeltető szülők minősítéséhez.

Következtetések, záró gondolatok

Az eddigiekben bemutatott konkrét ügyek és az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a szólás szabadság alkotmányos határait illetően az alábbi megállapításokat tehetjük.

A véleménynyilvánítás szabadságának kiténtetett szerepe van az alkotmányos alapjogok között, azoknak a kommunikációs alapjogoknak az „anyajoga”, amelyek az egyén megalapozott részvételét biztosítják a társadalmi és politikai folyamatokban. Az eszmék, nézetek szabad kifejtése a demokratikus társadalom létezésének alapfeltétele.⁶⁶

Az Alkotmánybíróság a 19/2014. (V. 30.) AB határozatban az internetes kommunikáció alapjogi megítélésével kapcsolatban kifejtette, hogy véleménynyilvánítás jogának gyakorlása többféle módon és eszközzel történhet, így többek között – és egyre nagyobb mértékben – az internet útján is. Az internet a kommunikáció új módja: lényege szerint egymással kommunikálni képes számítógépes rendszerek a világot átfogó, decentralizált hálózata. Az internet nem jogmentes terület, az internetes kommunikációban tanúsított emberi magatartások és formák a jogi szabályozás tárgyát képezhetik. Alkotmányossági szempontból tehát az új technológiák által nyújtott tereken és felületeken, valamint kommunikációs csatornákon – így az interneten zajló nyilvános kommunikációban érvényesítendőek az Alaptörvényben rögzített alapvető jogok és kötelezettségek.⁶⁷

Az Alkotmánybíróság a 7/2014. (III. 7.) AB határozatában kifejtette, hogy „a szólásszabadság különleges védelmet követel akkor, amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. A közhatalom gyakorlásában részt vevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból adódó alkotmányos követelményeknek”,⁶⁸ ugyanakkor a közéleti, társadalmi jelentőségű közlések szabadsága sem abszolút.

Az Alaptörvény IX. cikk (4) és (5) bekezdései kijelölik az alapjogi-lag védett véleménynyilvánítási szabadság határát. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése az egyének, az Alaptörvény IX. cikk (5) bekezdése pedig a közösségek méltóságának védelmét határozza meg olyan értéknek, amelynek megsértésére nem irányulhat a véleménynyilvánítási szabadság gyakorlása.

Mindez nem jelenti, hogy egyénekről vagy közösségekről ne lehetne negatív tartalmú véleményt terjeszteni. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésével összefüggésben leszögezte az Alkotmánybíróság, hogy ez a rendelkezés „a véleménynyilvánítási szabadság határát jelöli ki, ez a határ ugyanakkor nem valakinek a megsértése, hanem az emberi méltóság megsértése. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi.”⁶⁹

Az Alkotmánybíróság annak eldöntése érdekében, hogy egy közlés a védett véleménynyilvánítás és a fokozott túrés kötelezettség ernaője alá tartozik egy alkotmányos szempontrendszer dolgozott ki, melynek érelmében először azt vizsgálja, hogy a sérelmezett közlés közügyekben való megszólalást vagy a közérdeklő vitában kifejtett álláspontot tükröz-e. Ennek megítéléséhez elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát veszi figyelembe az Alkotmánybíróság. Második lépésben a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját kell górcső alá venni. Amennyiben ezen körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi.⁷⁰

Az Alkotmánybíróság mérceje szerint az értéktételeket és személyes meggyőződést közvetítő vélemények mindaddig, amíg össze-

függésben állnak a közügyekkel, attól függetlenül élvezik a véleményszabadság alkotmányos oltalmát, hogy helyes vagy helytelen, tetsző vagy nem tetsző, értékes vagy értéktelen gondolatot tartalmaznak. Ezt kívánja meg a nézőpontsemleges véleménynyilvánítási fórum szabadságának értéke is. Ezzel szemben a közügyeket érintő, ám hamisnak bizonyult tényállításokat már csak abban az esetben oltalmazza a véleményszabadság, ha a tényt állító vagy híresztelő jó-hiszemű volt. Mindebből az is következik, hogy a tények értéktételektől történő jogalkalmazói elhatárolása a konkrét esetekben döntően befolyásolja a véleményszabadság alapjogának terjedelmét, gyakorolhatóságát és tényleges érvényesülését.⁷¹

A bemutatott ügyek és az általános felhasználói tapasztalatok alapján is kijelenthető, hogy az internetes kommunikáció vonatkozásában az ún. kommentelés – amikor is más személy bejegyzése, képe, egyéb internetes megnyilvánulása alá lehetőség van írott tartalom elhelyezésére – lényeges területe az online véleménynyilvánításnak.

Az Alkotmánybíróság az online véleménynyilvánítással összefüggésben leszögezte, hogy „az internet mint kommunikációs csatorna az emberi kommunikáció egyre változatosabb formáinak lehetőségét teremti meg, amely formák közül egyre több nyilvánvalóan nem sorolható be a tömegkommunikáció fogalmi körébe, így ezekre nem irányadók a sajtó szabályozásánál meghatározó szempontok. A magáncélú közlések, honlapok, blogok, közösségi portálok stb. nem kezelhetők együtt a tömegek tájékoztatását vagy szórakoztatását célzó internetes újságokkal, hírportálokkal.”⁷²

Az online kommentek vonatkozásában az Alkotmánybíróság mindezek mellett leszögezte azt is, hogy azok nem lehetnek magánjellegű megnyilvánulások; ha azok lennének, nem állhatnának a véleménynyilvánítás szabadságának védelme alatt. A komment, amelyet szerzője valamely bárki számára hozzáférhető internetes oldalon tesz közzé – jellemzően nem saját nevében, hanem választott felhasználónévvel –, nem tekinthető magánközlésnek. A komment valóban magánvélemény, de ettől még a nyilvánosságnak szánt közlés.⁷³

A kommentelésnek alapvetően két fajtáját különböztette meg az Alkotmánybíróság. Az egyik a moderált, a másik pedig a nem moderált kommentek. A moderált kommenteket az internetes oldal működtetője előzetesen megvizsgálja, és ha jogsértőnek, vagy a saját ún. moderálási (alap)elveibe ütközőnek tartja, nem teszi közzé. A nem moderált kommentek esetén ilyen előzetes vizsgálat nincs. Ennek különösen nagy a gyakorlati jelentősége, mivel az elsődleges felelős – a tulajdonképpeni jogsértő – személye, hacsak nem saját nevében szerepel, ismeretlen, és legtöbbször utóbb sem azonosítható. Ennek következtében a felelősség az internetes oldal működtetőjét terheli a moderált és a nem moderált kommentek esetén is.⁷⁴

A tartalomszolgáltatóknak különösen a nem moderált kommentekért való felelősségét illetően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény I. cikk (3) bekezdése szerinti szükségességi-arányossági teszt alkalmazásával arra az álláspontra helyezkedett, hogy az arányosság követelményének teljesülése a leginkább vizsgálandó, különösen a nem moderált kommentek esetén. Az Alkotmánybíróság e körben arra a következtetésre jutott, hogy a nem moderált kommenteket közzétevő oldal fenntartójával szemben a jogsértés megállapítása arányos a következők miatt. Az arányosság követelménye szerint az alapjog szükséges korlátozása is csak akkor igazolható, ha a cél elérésére alkalmas legkisebb alapjog-korlátozással jár. Az internetes megjegyzések jogsértő tartalmáért való felelősség esetén a legkisebb hátrány megállapításánál abból kell kiindulni, hogy a moderált kommentekért való felelősség, a jelenlegi szabályozásban a sajtószabadság legkedvezőbb (legenyhébb), a cél elérésére alkalmas korlátozása. A korlátozás arányosságának kérdését ennek alapján a komment közzétevője felelőssége tekintetében nem kell vizsgálni. Ha a kommentek közzétételéért való felelősség nem függ a moderálástól, mert a közlés tényén alapszik, nem indokolt a moderált és nem moderált kommentek között különbséget tenni az alapjog-korlátozás arányosságában sem.⁷⁵

Az online vélemények áramlásának további lényeges területe az ún. blog, mely rendszeresen újabb, időrendben listázható bejegyzé-

sekkel bővülő weboldal. Alkotmánybíróság álláspontja szerint a blog is közlésnek minősül, s mint ilyen, a kommenthez hasonlóan az Alaptörvény IX. cikk védelmi körébe esik.⁷⁶

Végezetül pár gondolat az Alkotmánybíróság és a bírósági szervezetrendszer átalakítását illetően. 2011-ben mind az Alkotmánybíróság, mind a bírósági szervezetrendszer átalakításra került, amely vi-tattathatatlanul a hatékonyság és az egyes szintek tehermentesítését szolgálta, ugyanakkor több vitás kérdés is felmerült. Gondoljunk csak arra, hogy a 2011. évi Alaptörvény és azt követő Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény módosította az Alkotmánybíróság (továbbiakban: AB) hatáskörét,⁷⁷ átalakult az alkotmánybírók választása, s ezzel egy időben a parlamenti jelölőbizottság tagságának paritáson alapuló összetétele is a frakciók nagysága szerint változott. Az Alkotmánybíróság elnökét immáron nem az alkotmánybírók egymás közül, hanem az Országgyűlés választja,⁷⁸ az alkotmánybírók mandátuma pedig tizenkét évre nőtt a korábbi kilenc év helyett.⁷⁹ Az Alkotmánybíróság hatásköri átalakítását illetően fel kell azonban hívunk arra is a figyelmet, hogy az Abtv. 27. §-a szerinti ún. valódi alkotmányjogi panasz jogintézménye komoly előrelépésként értékelhető, ugyanis megteremtette a lehetőségét a véleménynyilvánítással kapcsolatos bíróság előtti ügyek kifejezetten alapjogi vizsgálatára, ahogyan azt a jelen tanulmányban hivatkozott több AB-határozat is egyértelműen szemlélteti. Ez azért is fontos mérő-földkő, mert az alkotmányjogi panasz esetében sajátosan érvénye-

sül a speciális alkotmányjogi felelősség, hiszen pl. egy polgárjogi felelősség alkotmányjogi alátámasztását és (további) alapjogi legitímálását képes biztosítani.⁸⁰

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI., valamint a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény is számos kérdést vetett fel. A törvények és a végrehajtási jogszabályok széles körben érintették a Kúria elnökének jogköreit, a bírák kinevezésének rendjét, az ügyelosztást stb., valamint a Kúria hivatalosan megjelenő ítéletei foglalkoznak kötelező érvényűek lettek az alsóbb fokú bíróságokra (korlátozott precedens).⁸¹ A jóhiszemű jogegységi és hatékonysági szándék mellett, fenti folyamatok a törvényhozói-végrehajtói hatalom és a bírói hatalmi ág egymáshoz fűződő viszonyát is átalakíthatják, amely hatással lehet a bírói függetlenségre és a döntési autonómiára is,⁸² akár azzal a veszéllyel is, hogy vitás politikai kérdésekben az eljáró bíróság a végrehajtó hatalom számára kedvező döntést hozhat, vagy hogy a kinevezett új bírák és vezetők a saját politikai irányultságukat követhetik.⁸³ Ugyanakkor a döntések során megfontolandó lehet a morális és közösségi normák erősebb elismerése a szembenálló érdekek mérlegeléséhez, azaz az emberi, társadalmi együttélés milyen normák alapján ítéli meg a konkrét ügyet.⁸⁴ Talán ezért sem szerencsés a végrehajtó hatalom és a civil szerepvállalás határvonalainak elmosódása, vagy politikai térbe való terelése, amire néhány fenti esetből is – esetleg tévesen – következtethetünk.

Jegyzetek

- Vö. CSÁKI-HATALOVICS Gy. B. (2020). A közösségi média felhasználásának lehetőségei a közigazgatásban – nemzetközi elemzés. In: HOMICSKÓ Á. O. (szerk.): *A digitalizáció hatása az egyes jogterületeken*. KRE ÁJK, Budapest, 2020. pp. 41–53.
- A Gazdasági Versenyhivatal (GVH) Versenytanácsa egyébként korábban megállapította, hogy a felperes jogelődjének hirdetési gyakorlata nem ütközik a verseny törvénybe, igaz, egy közérdekű kereset ügyében a Csongrád Megyei Bíróság másodfokon hozott jogerős ítéletével érvénytelennek minősítette az ÁSZF bizonyos részét az adatvédelmi biztos, egy okafogyott hirdetésekkal kapcsolatos állásfoglalása alapján.
- Fővárosi Bíróság 19.P.21.022/2010/7.
- „Két sz...ét ingatlanos oldal”, valamint a „B... S...os sunyi lehúzó cég”
- Finomítva: az egyik hozzászóló azt kívánta az ingatlanos oldalt üzemeltetőnek, hogy rendhagyó módon adjon életet egy sünnnek, és bevételét életé végéig édesanyja kegyeleti költségeire fordítsa
- Fővárosi Ítéletábrla 8.Pf.21.129/2011/4.
- Kúria Pfv.IV.20.217/2012/5.
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [42].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [44].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [54].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [55].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [64]–[65].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [64].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [73]–[76].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [77].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat [83]–[84].
- Pesti Központi Kerületi Bíróság 18.B.33.122/2008/34.
- Fővárosi Törvényszék 20.Bf.10811/2011/15.
- Fővárosi Ítéletábrla 3.Bhr.92/2015/12.
- 1/2015. (I. 16.) AB határozat [34]–[35].
- 1/2015. (I. 16.) AB határozat [39]–[40].
- 1/2015. (I. 16.) AB határozat [46].
- PATVI A. – KÖBLÖS A. (2016). A közigazgatási bíróságok alkotmányos alapjai. *Pro Publico Bono – Magyar Közigazgatás*, 2016. 4(3), pp. 8–29, p. 18.
- 1/2015. (I. 16.) AB határozat [68].
- Tiszaújvárosi Járásbíróság 8.B.226/2012/22.
- A Miskolci Törvényszék 2.Bf.323/2014/7.
- Kúria Bfv.I.704/2015/9.
- azaz a Facebookét
- 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat [39].
- 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat [43].
- Legfőbb Ügyészség BF.1295/2015/1.
- Kúria Bfv.III.1.075/2018/11. [29], [32].
- 29/2019. (XI. 4.) AB határozat [44].
- Vö.: <https://www.facebook.com/mszpfb/videos/857216555037001>.
- Vö.: <https://www.facebook.com/mszpfb/videos/396587235082954>.
- Vö.: <https://www.facebook.com/orbanbalazsandr/posts/pfbid02kKZqqaXrciX9PAYQsnRtUSmMEnXscFTU8YJiqn9qQ31Hd6JxD4FESHJbWDEBHil>.
- Fővárosi Törvényszék 19.P.23.507/2020/13-I.
- Fővárosi Ítéletábrla 8.Pf.20.798/2021/5.
- Kúria Pfv.IV.20.521/2022/4.
- 2025.02.24-én összesen 71 hozzászólás azonosítható, az első videóra 48, a második videóra 23 komment érkezett
- Igaz, nem világos, hogy államtitkárként vagy kurtórium elnökként volt-e sértő.
- 2/2024. (I. 9.) AB határozat [34].
- 2/2024. (I. 9.) AB határozat [41].
- 2/2024. (I. 9.) AB határozat [42].
- 2/2024. (I. 9.) AB határozat [68].
- Kúria IV.Kpk.39.006/2024/3.
- Fővárosi Törvényszék 19.P.20.840/2024/10.
- Vö.: <https://www.facebook.com/AVarosMindenkie/posts/pfbid0TxXwuoQaiQ2scK0Qj5zZTtdw4sV-HU7u8h6xcb4vdYkVktUv6ha6SCVuy9ururPI>.
- A bejegyzés már nem érhető el, de a helyi online hírekben még olvasható: <https://23.kerulet.ittlakunk.hu/utcak-terek/201007/bese-ferenc-amig-en-vagyok-soroksar-polgarmestere-sem-tovabbi-hajlektalanszallo> (2025.02.27).
- Fővárosi Törvényszék 105.K.701.777/2011/9-I [3].
- Egyenlő Bánásmód Hatóság EBH/HJF/457/2/2020.
- Kúria VI.Kfv.37.989/2021/7-1.
- Kúria VI.Kfv.37.989/2021/7-1 [51]–[52].
- Fővárosi Törvényszék 105.K.701.377/2022/2
- 6/2024. (IV. 3.) AB határozat [42]–[44].
- Vö.: www.instagram.com/edinakulcsar_official.
- A tényleges megfogalmazás a „b...nivaló” volt
- Vö.: <https://www.facebook.com/watch/?v=370378167421584>.
- PKKB 17.B.20.781/2020/8.
- Fővárosi Törvényszék 27.Bf.7120/2021/7.
- 19/2024. (XI. 11.) AB határozat [4]–[5].
- 19/2024. (XI. 11.) AB határozat [23]–[25].
- 19/2024. (XI. 11.) AB határozat [54]–[58].
- 19/2024. (XI. 11.) AB határozat [165]–[167].
- KOLTAY, A. (2024): *Az Alkotmánybíróság esete az online influenszerekkel*, HunRen Társadalomtudományi Központ Jogtudományi Intézet, JTIBlog 2024. november 18., online: <https://jog.tk.hu/blog/2024/11/ab-esete-az-online-influenszerekkel>.
- 37/1992. (VI. 10.) AB határozat, ABH 1992, 227.
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat Indokolás [50].
- 7/2014. (III. 7.) AB határozat Indokolás [17].
- 3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [31].
- 3005/2018. (I. 22.) AB határozat Indokolás [42].
- 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [49]–[50].
- 165/2011. (XII. 20.) AB határozat ABH 2011, 478, 508.
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat Indokolás [42].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat Indokolás [42].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat Indokolás [65].
- 19/2014. (V. 30.) AB határozat Indokolás [50].
- GÁRDOS-OROSZ, F. (2021). Constitutional interpretation under the new fundamental law in Hungary. In: GÁRDOS-OROSZ, F. – SZENTE Z. (eds.) *Populist challenges to constitutional interpretation in Europe and beyond*. Routledge, Abingdon UK, pp. 143–159
- SZENTE, Z. – GÁRDOS-OROSZ, F. (2018). Judicial deference or political loyalty? The Hungarian constitutional Court's role in tackling crisis situations. In: SZENTE Z. – GÁRDOS-OROSZ, F. (eds.): *New challenges to constitutional adjudication in Europe: a comparative perspective*. Routledge, New York, pp. 89–110
- GÁRDOS-OROSZ, F. – BÁN-FORGÁCS, N. (2025). A Failing Counterweight: The Constitutional Court and Judiciary in Hungary. In: GÁRDOS-OROSZ, F. (eds.) *The Resilience of the Hungarian Legal System since 2010*. European Union and its Neighbours in a Globalized World, vol. 16. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-70451-2_1
- CSERVÁK, Cs. (2021). Jogérvényesítés és alkotmányjogi felelősség az információs társadalom korában. In: HOMICSKÓ Á. O. (szerk.): *Modern technológiák a jog egyes részterületein*. Acta Caroliensia Conventorium Scientiarum Iuridico-Politicarum XXXVI. Károli Gáspár Református Egyetem, ÁJK 2021. pp. 59–84 p. 78

- 81** BENCZE, M. (2021). Judicial populism and the Weberian judge – the strength of judicial resistance against governmental influence in Hungary. *German Law, J* 22:1282–1297. <https://doi.org/10.1017/glj.2021.67>
- 82** MÁTYÁS, B. (2022). A magyar bírósági rendszer rezilienciája 2012 és 2021 között. In: GÁRDOS-OROSZ F.

(szerk.) *A Magyar Jogrendszer Rezilienciája 2010–2020*, ORAC Kiadó Kft., 2022. pp. 376–393., p. 377.

83 SZENTE-GÁRDOS-OROSZ [2018:106]

84 KOLTAY, A. (2024). A szólásszabadság hatálya és a „tettleges véleménynyilvánítás” az Alkotmánybíróság

gyakorlatában. In: *Laudator temporis acti. Ünnepi tanulmányok a 65 éves Horváth Attila tiszteletére*. Ludovika Egyetemi Kiadó, Budapest, pp. 403–420., p. 417. https://doi.org/10.36250/01249_38.

A SZABADSÁG SZÍNEVÁLTOZÁSAI

Ünnepi tanulmányok Révész T. Mihály 80. születésnapjára

SZEZŐK:

Balogh Elemér, Barna Attila, Béli Gábor, Beliznai Kinga, Gosztonyi Gergely, Gyetván Dorina, Homoki-Nagy Mária, Horváth Attila, Kelemen Roland, Képes György, Képesy Imre, Klein Tamás, Koltay András, Koncz Ibolya Katalin, Lapsánszky András, Máthé Gábor, Megyeri-Pálffy Zoltán, Mezey Barna, P. Szabó Béla, Rácz Lajos, Sarkady Ildikó, Schweitzer Gábor, Stipta István, Szabó István, Szigeti Magdolna, Szőke Gergely László, Völgyesi Levente

SZERKESZTŐK:

Gosztonyi Gergely, Koltay András, Képes György

E kötet Révész T. Mihály professzort köszönti 80. születésnapján. Szerzői az Ünnepelt volt tanítványai, egykori és jelenlegi munkatársai, akik tanulmányaikkal köszöntik a Tanár urat. Névsorukon végigtekintve szembeűnő az ország legtöbb jogtudományi műhelyének hasonló mértékű reprezentációja. E műhelyeknek, szakmai és tudományos közösségeknek Révész T. Mihály nemcsak emblemikus alakja, hanem közülük kettőnek (a Károli és a Széchenyi Egyetem jogi karának) alapító tagja is.

Az Ünnepelt tudományos munkája a jogtörténet és a médiajog területén maradandó művekkel gazdagította a jogtudományt. Családi hagyományok által is indítatva akkor kezdte el a sajtószabadság történetét kutatni, amikor az még nem kecsegtetett praktikus jövőbeni hasznosulással. De az előrelátás meghozta gyümölcsét, és évtizedekkel később nemcsak a sajtószabadságról lehetett végre szabadon vitázni, hanem megkezdődhetett egy új, demokratikus médiarendszer kiépítése is, amelyben Révész T. Mihály az új médiahatóság első elnöke lehetett. Megadatott tehát neki az, hogy az elmélet és a gyakorlat összebékítésén munkálkodhassék.

Szeretettel köszöntjük, és bízunk benne, hogy neki különösen, de a médiajog és a jogtörténet iránt érdeklődő más olvasóknak is örömet okozunk e kötettel.

A szerkesztők